

Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 22 mars 2016 att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 och följdmotionen som väckts med anledning av den i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde och över motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 3-5, 30 och 31.

Utskottet anser inte att något initiativ är nödvändigt med anledning av de motionsyrkanden som väckts inom utskottets beredningsområde. Yrkandena bör därför avstyrkas.

I yttrandet finns två särskilda yttranden (M, V) och en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2015 i enlighet med 9 kap. 21 § andra stycket riksdagsordningen. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådens olika sammansättningar. Finansutskottets beredningsområde berörs främst av följande avsnitt i skrivelsen:

- Europa 2020-strategin och den europeiska terminen (s. 26–28)
- Ekonomi och finans (s. 92–104)
- Finansmarknaden (s. 105–113)
- Skatt på finansiella transaktioner (s. 114)
- EU:s budget (s. 118–120)
- Skydd av EU:s finansiella intressen (s. 120–122)
- Statistik (s. 122–123).

Inledning

Regeringen inleder skrivelsen med att konstatera att 2015 var ett dramatiskt år för EU och att EU-samarbetet ställdes inför stora prövningar. Flyktingkrisen har medfört stora utmaningar för EU både praktiskt och politiskt. Terroristattacker i Paris i januari och november satte ytterligare fokus på EU:s säkerhetsarbete. Regeringen framhåller dock att det samtidigt har gjorts viktiga framsteg och att det reguljära förhandlingsarbetet har fungerat väl. Vid det internationella klimatmötet i Paris (COP 21) i december nåddes en överenskommelse om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal där EU var pådrivande i förhandlingarna.

Den ekonomiska återhämtningen i Europa fortsätter för tredje året i rad. Tillväxten är dock låg och återhämtningen långsam jämfört med tidigare erfarenheter, särskilt inom euroområdet. Arbetslösheten minskar långsamt och i olika takt mellan medlemsstaterna. Under våren 2015 fördes intensiva förhandlingar om förordningen (EU) 2015/1017 om inrättandet av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) som är en central del i kommissionens investeringsplan. Förordningen trädde i kraft i juli 2015.

Den ekonomiska krisen i Grekland fortsatte under 2015. I juli kunde man enas om ett tredje stödprogram, vilket innebar att Grekland kunde bli kvar i eurosamarbetet. Situationen har nu stabiliserats, och regeringen har genomfört reformer, men utvecklingen framöver är fortfarande osäker. Fokus har samtidigt ökat på de sociala frågorna i EU-samarbetet, mycket på grund av de konsekvenser som följt av den ekonomiska krisen. EU-dagordningen präglas också av Storbritanniens reformkrav på EU inför den kommande folkomröstningen om medlemskapet som ska hållas i juni 2016.

Europa 2020-strategin och den europeiska terminen

Skrivelsen

Europa 2020 är EU:s gemensamma strategi för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, hög sysselsättning och social sammanhållning i unionen. Under 2014 inleddes en översyn av hur Europa 2020-strategin bör utvecklas de kommande fem åren. Kommissionen genomförde ett offentligt samråd, och i mars 2015 publicerades en sammanfattning av de synpunkter som inkommit. Resultatet är huvudsakligen följande:

- Europa 2020 betraktas som en relevant ram för främjande av jobb och tillväxt i EU och medlemsstaterna. Dess mål och prioriteringar anses relevanta i förhållande till dagens och morgondagens utmaningar.
- De fem huvudmålen motsvarar viktiga faktorer för tillväxt och sysselsättning, och bidrar till att hålla strategin fokuserad.
- De flesta flaggskeppsinitiativen har tjänat sitt syfte, men har hållit låg profil.
- Det finns utrymme för och behov av förbättringar i genomförandet av strategin, genom ökad delaktighet och praktisk medverkan.

Den femte europeiska terminen inleddes med att kommissionen i november 2014 presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för det kommande året. Kommissionen föreslog att den ekonomiska politiken inom EU 2015 skulle inriktas på följande tre huvudområden:

- stimulans till investeringar
- en förnyad vilja till strukturreformer
- en ansvarsfull finanspolitik.

Inom ramen för den europeiska terminen har rådet antagit en landspecifik rekommendation för Sverige om genomförandet av Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Rekommendationen inkom till riksdagen i maj 2015. De landspecifika rekommendationerna är inte bindande, och regeringen ser dessa som ett instrument för att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och för att uppfylla de mål som sätts upp inom EU.

För fjärde året i rad genomfördes förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom ramen för den europeiska terminen. Utifrån den preliminära analysen av medlemsstaterna föreslogs djupgranskningar av 16 medlemsstater. För Sveriges del överskred tre av indikatorerna angivna tröskelvärden (bytesbalansöverskott, minskande exportmarknadsandelar och hög privat skuldsättning).

Motionen

I motion 2015/16:3360 yrkande 3 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att icke-euroländer undantas från Europa 2020-målen. Motionärerna framhåller att det, även om Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns anledning att ifrågasätta om EU ska fungera genom gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna.

I yrkande 4 föreslås att regeringen ska verka för att Sverige inte ska delta i den europeiska planeringsterminen. Motionärerna anför att arbetet med den europeiska planeringsterminen förstärktes ytterligare under 2015 i syfte att strömlinjeforma Europa 2020-arbetet. Motionärerna ifrågasätter nyttan med detta och menar att de problem som finns i respektive medlemsstat behöver lösas på nationell nivå för att ge bäst effekt. Planeringsterminen inkluderar numera rättspolitiska och sociala frågor som i och för sig anknyter till finanspolitiska utgifter, men som knappast förväntades ingå i kommissionens makroekonomiska granskning från början. Motionärerna anser att inkludandet av den sociala dimensionen är oroväckande eftersom socialpolitik är ett område som medlemsstaterna råder över själva.

I yrkande 5 föreslås att regeringen ska presentera ett förslag till ett nationellt reformprogram för riksdagen genom en särskild skrivelse. Enligt motionärerna är de nationella reformprogrammen av betydelse för att EU ska kunna utöva inflytande över en medlemsstats finanspolitik. Motionärerna framhåller att regeringens förslag till nationellt reformprogram ska tillställas riksdagen i en särskild skrivelse, för att de medborgare och de partier som är EU-skeptiska ska kunna ta del av och bilda opinion kring hur EU påverkar medlemsstaterna och vilka krav EU bör ställa på en medlemsstat.

Den europeiska terminen i riksdagen

I enlighet med den europeiska terminen ska medlemsstaterna i april varje år skicka in nationella reformprogram till kommissionen där de redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i de nationella parlamenten. I det nationella reformprogram som Sverige skickade in redogörs för regeringens förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2015 och 2015 års ekonomiska vårproposition.

Den 21 april 2015 informerade statssekreterare Karolina Ekholm och Hans Dahlgren utskottet om konvergensprogrammet och det nationella reformprogrammet.

Ekonomi och finans

Skrivelsen

Det ekonomiska samarbetet inom EU bedrivs genom samordning av den ekonomiska politiken och gemensamma finansieringsinstrument. Under 2015 inriktades arbetet främst på initiativ för att öka investeringarna och stärka tillväxtpotentialen. Bland annat så etablerades Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi), och arbetet med en kapitalmarknadsunion påbörjades. Ett annat fokusområde har varit fördjupningen av EMU.

I mars presenterade kommissionen förslag till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik och riktlinjer för medlemsstaternas ekonomiska politik. Kommissionen föreslog fyra nya riktlinjer: stimulera investeringar, främja tillväxt genom strukturreformer i medlemsstaterna, undanröja viktiga tillväxt- och sysselsättningshinder på unionsnivå samt mer hållbara och tillväxtfrämjande offentliga finanser.

I november presenterade kommissionen sin årliga tillväxtöversikt för 2016. De prioriteringar som kommissionen föreslår ligger i linje med de som gällt föregående år: en ny ansats till investeringar, genomförandet av strukturreformer och en ansvarsfull finanspolitik. I tillväxtöversikten konstaterar kommissionen att EU:s ekonomi genomgår en måttlig återhämtning och att den ekonomiska aktiviteten förväntas tillta successivt. Skillnaderna inom EU är dock fortsatt stora när det gäller ekonomiska resultat, sociala villkor och genomförande av reformer.

Finansiellt stabilitetsstöd

Det finns tre stabilitetsmekanismer som inrättats under eurokrisen för att ge stabilitetsstöd till medlemsstater med betalningssvårigheter. Det är Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), Europeiska finansiella stabilitetsfaciliten (EFSF) och Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM). ESM är den permanenta stabiliseringsmekanismen för medlemsstater som har euron som valuta. EFSM baseras på EU-budgeten. Stöd från EFSM beslutas av samtliga medlemsstater.

Under juli 2015 blev betalningssituationen för Grekland akut. För att undvika en betalningsinställelse till Internationella valutafonden (IMF) behövdes ett överbrygningslån, och det enda alternativ som fanns tillgängligt var EFSM. Ekofinrådet fattade i juli beslut om ett överbrygningslån på 7,16 miljarder euro. Euroländernas hantering av överbrygningslånet väckte stark kritik från Sverige och andra icke-euroländer när det framkom att det i eurogruppens interna diskussioner talades om möjligheten att euroländerna kunde använda sin röststyrka i rådet för att på egen hand få till stånd ett rådsbeslut om EFSM-stöd (beslutsregeln är kvalificerad majoritet). Kommissionen och euroländerna tog dock intryck av kritiken och hittade en lösning som gav icke-euroländerna en tillfredsställande säkerhet.

Som en följd av dessa diskussioner har EFSM-förordningen ändrats. Den innehåller nu en bestämmelse om att för det fall stöd i framtiden ges till en medlemsstat som har euron som valuta, ska en tillfredsställande säkerhet ställas för den finansiella risk som icke-euroländer löper. Säkerheten måste ge full och omedelbar kompensation i händelse av utebliven betalning från låntagaren. Eurogruppen har även med anledning av det som hände utlovat större öppenhet och stärkt samarbete med de övriga medlemsstaterna.

Tidigare behandling i utskottet

Den 2 juli 2015 ordnade utskottet ett informationstillfälle med finansminister Magdalena Andersson med anledning av situationen i Grekland. För de ledamöter som inte kunde närvara på plats gavs möjlighet att delta via telefon. Finansministern informerade ledamöterna om läget i förhandlingarna med Grekland och Sveriges inställning till eventuell långivning.

Ekonomiska och monetära unionen

På eurotoppmötet i oktober 2014 uppmanades kommissionens ordförande att i nära samarbete med ordförandena för eurotoppmötet, eurogruppen och Europeiska centralbanken ”förbereda de kommande stegen för en bättre ekonomisk styrning inom euroområdet”. Rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union, kallad De fem ordförandenas rapport, lades fram vid Europeiska rådets möte i juni 2015.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet behandlade De fem ordförandenas rapport i utlåtandet Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union (2015/16:FiU13). I utlåtandet betonade utskottet särskilt vikten av att hålla samman EU och att samtliga medlemsstater ska diskutera och besluta om frågor som rör hela EU. Vidare rekommenderade utskottet att arbetet fokuseras på att effektivt genomföra befintliga regler snarare än på att inrätta nya förfaranden och organ. Utskottet framhöll också betydelsen av att medlemsstaternas regeringar och parlament har utrymme att utforma det egna landets ekonomiska politik, så att politiken ges nödvändig demokratisk förankring.

I oktober överlade utskottet med finansministern om rapporten. Överläggningar ägde även rum i april inför regeringens inspel i den förberedande processen under våren.

Initiativ för att främja investeringar

Under 2015 fortsatte arbetet med att genomföra den investeringsplan som kommissionen presenterade 2014 (KOM(2014) 903). Syftet med planen, som består av tre olika pelare, är att försöka öka investeringarna inom EU. Inom ramen för den första pelaren av investeringsplanen lade kommissionen i januari 2015 fram ett förslag till förordning om inrättandet av en europeisk fond för strategiska investeringar (Efsi).

Förordningen trädde i kraft i juli 2015. Efsi är inordnat i Europeiska investeringsbankens (EIB) struktur och påbörjade sin verksamhet under 2015.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet behandlade investeringsplanen i utlåtandet En investeringsplan för Europa (2014/15:FiU16). I utlåtandet välkomnade utskottet investeringsplanen som ett viktigt komplement till andra åtgärder för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillväxten samt för att bidra till en hållbar utveckling. Utskottet framhöll att investeringsklimatet behöver förbättras genom bättre lagstiftning och enklare regler samt genom en fördjupning av den inre marknaden, särskilt den digitala inre marknaden. När det gäller styrningen betonade utskottet att EIB:s roll i fonden bör vara central och att projekt måste granskas och bedömas på transparenta och objektiva grunder. Utskottet ansåg också att investeringsplanen bör utvärderas efter 2017.

Överläggningar om Efsi och investeringsplanen ägde rum i februari och juni 2015.

Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken (EIB) är ett fristående organ inom EU. Bankens huvudsyfte är att bidra till tillväxt och sysselsättning inom EU. Genomförandet av Efsi påverkar EIB:s verksamhet, framför allt genom att merparten av bedömningarna av Efsiprojekten kommer att genomföras av EIB. Efsiprojekten är som regel mindre och mer riskfyllda än de projekt som EIB normalt finansierar.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar om EIB:s roll i fråga om Efsi ägde rum i februari och juni.

Finansmarknaden

Skrivelsen

Den höga regleringstakt som präglat området de senaste åren har avtagit något men var ändå hög under 2015. Kommissionen presenterade flera nya regleringsförslag inom ramen för den s.k. kapitalmarknadsunionen med syfte att öka integreringen av kapitalmarknaderna inom EU. En lång rad lagstiftningsärenden avhandlades mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet. Exempel på förhandlingar där politiska överenskommelser nåddes är förordningen om förmedlingsavgifter, penningtvättsdirektivet och försäkringsdistributionsdirektivet.

Förordningen om förmedlingsavgifter

Kommissionen presenterade i juli 2013 en förordning om förmedlingsavgifter för kortbaserade betalningstransaktioner som hör ihop med förslaget till ett reviderat betaltjänstdirektiv. Förordningen introducerar gemensamma regler för tak för förmedlingsavgifter (vanligen kallade mellanbanksavgifter) i EU när man betalar med kort.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar ägde rum senast i december 2014. I mars 2016 lämnade regeringen proposition 2015/16:133 Förmedlingsavgifter vid kortbetalningar till riksdagen. Utskottet behandlade propositionen under våren 2016.

Förordningen om strukturreformer

I januari 2014 lade kommissionen fram ett förordningsförslag om strukturella reformer i den europeiska banksektorn (KOM(2014) 43). Förslaget syftar till att minska riskerna i det finansiella systemet inom EU och innebär ett förbud för vissa kreditinstitut att bedriva handel för egen räkning i den del av banken som hanterar insättningar.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet informerades om frågan senast i mars 2015. Nästa informationstillfälle med finansmarknadsministern är planerat till den 10 maj 2016.

Bankunionen

I september 2012 presenterade kommissionen ett meddelande om en samlad bankunion. Enligt kommissionen är syftet med att skapa en europeisk bankunion att återskapa förtroende för den europeiska banksektorn och för euron. Sedan dess har förslag om två komponenter i bankunionen presenterats och slutförhandlats: den gemensamma tillsynsmekanismen och den gemensamma resolutionsmekanismen.

I november 2015 presenterade kommissionen nästa del i bankunionen om att inrätta en gemensam insättningsgaranti (KOM(2015) 586). Som icke deltagande i bankunionen berörs Sverige i nuläget inte av den gemensamma insättningsgarantin. De åtgärder som kommissionen kan komma att föreslå för att minska risker i banksektorn kan dock komma att rikta sig till samtliga medlemsstater.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar och informationstillfällen i frågan om bankunionen har hållits vid ett flertal tillfällen med utskottet, senast i oktober 2014.

Krishanteringsdirektivet

I juni 2012 presenterade kommissionen ett förslag till ramverk för hantering av kreditinstitut och värdepappersföretag i kris (KOM(2012) 280). Förslaget syftar till att trygga att myndigheter har lämpliga verktyg för att hantera systemviktiga institut på ett sätt som minimerar spridningsrisker och samtidigt bevarar tillgången till grundläggande finansiella tjänster. Ett nytt förfarande för rekonstruktion eller avveckling (resolution) av institut i kris föreslogs.

Tidigare behandling i utskottet

I november 2015 lämnade regeringen proposition 2015/16:5 Genomförande av krishanteringsdirektivet till riksdagen. Utskottet behandlade propositionen i betänkande 2015/16:FiU17. Utskottet ansåg att krishanteringsdirektivet i huvudsak bör genomföras i svensk rätt på det sätt som regeringen föreslog i sin proposition. Utskottet ansåg dock att regeringen bör utreda hur bestämmelserna om riskavgifter kan utformas så att kriterierna för att fastställa avgifterna blir tydligare reglerade i lagen om resolution.

Kapitalmarknadsunionen

I februari 2015 presenterade kommissionen en grönbok om att bygga en kapitalmarknadsunion (KOM(2015) 63). I september presenterade kommissionen en handlingsplan om skapandet av en kapitalmarknadsunion (KOM(2015) 468). Handlingsplan för skapandet av en kapitalmarknadsunion är ett samlingsbegrepp för en serie initiativ som syftar till att främja den inre marknadens funktionssätt när det gäller rörlighet för kapital och finansiella tjänster. Handlingsplanen är ett av flera EU-initiativ med det övergripande syftet att främja sysselsättning och tillväxt genom att avveckla hinder för gränsöverskridande investeringar.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet behandlade grönboken i utlåtande 2014/15:FiU29 Grönbok om kapitalmarknadsunionen. Utskottet ställde sig där bakom de grundläggande principer och prioriterade åtgärder som kommissionen identifierat. Utskottet betonade vikten av att initiativen främjar finansiell stabilitet och samtidigt garanterar ett effektivt skydd för investerare och konsumenter. Vidare framhöll utskottet att kommande förslag till gemensamma regler måste föregås av grundliga konsekvensanalyser och att förslagen måste beakta subsidiaritetsprincipen så att utrymme ges för nationella variationer där sådana är motiverade.

Den 14 mars hade utskottet en överläggning om kommissionens grönbok om kapitalmarknadsunionen. Vidare höll utskottet den 7 maj en överläggning om de pågående offentliga samråden kring kapitalmarknadsunionen.

EU:s budget

Skrivelsen

EU:s budget omfattar Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Under 2015 förhandlades budgeten för 2016. Den svenska EU-avgiften bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget.

Årsbudgetförfarandet för 2016 inleddes med att kommissionen i maj 2015 presenterade sitt budgetförslag. Mot bakgrund av Sveriges allmänna budgetrestriktiva hållning ansåg Sverige under förhandlingarna i rådet att kommissionens förslag låg för högt och saknade tillräckliga marginaler för att kunna möta oförutsedda händelser under budgetåret. I november 2015 nådde Europaparlamentet och rådet en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2016. Alla medlemsstater i rådet kunde ställa sig bakom överenskommelsen. Överenskommelsen innebär en nivå för åtaganden på 155 miljarder euro och för betalningar på 144 miljarder euro. Detta innebär en betalningsmarginal på 800 miljoner euro och en åtagandemarginal på 2,3 miljarder euro.

Sveriges avgift till EU för 2015 beräknas uppgå till ca 37,7 miljarder kronor. Det är högre än prognosen i budgetpropositionen för 2016, där den svenska avgiften för 2015 beräknades uppgå till 36,2 miljarder kronor. Den ökade avgiften förklaras av att de förändringar som gjorts för beräkning av BNI och mervärdesskattebasen troligen kommer att få genomslag först 2016 i stället för 2015. Enligt årsredovisningen för staten uppgick Sveriges återflöde från EU-budgeten under 2014 till sammanlagt ca 13,7 miljarder kronor. Återflödet kommer huvudsakligen från garantifonden för jordbruket, jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, bidrag från EU:s regionalfond och bidrag från EU:s socialfond.

Motionen

I motion 2015/16:3360 yrkande 30 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) att regeringen ständigt ska verka för att hålla onödiga kostnader nere inom EU. Motionärerna vänder sig emot den snedförvridning som råder inom unionen där vissa länder står för de finansiella tillgångarna och andra i stort sett bara får ta emot pengar utan motkrav. Motionärerna noterar att skillnaden mellan vad Sverige betalar i EU-avgift och det som kommer tillbaka i återflöde uppgår till tiotals miljarder kronor, pengar som aldrig kommer de svenska skattebetalarna till del. I takt med maktörflyttningen och EU:s utvidgning ökar denna mellanskillnad ständigt i stället för att minska, anför motionärerna.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar med utskottet genomfördes inför rådets behandling av budgetförslaget i juni samt inför Ekofin-budgetförlikningen i november. Resultatet av förhandlingarna bedömdes då sammantaget ligga i linje med målet för Sveriges budgetpolitik i EU.

Skydd av EU:s finansiella intressen

Skrivelsen

Europeiska revisionsrättens granskning av kommissionens genomförande av budgeten ligger till grund för bedömningen av om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret. Ekofinrådet beslutade i februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013. Sverige, Nederländerna och Storbritannien röstade nej till rekommendationen vid omröstningen i Ekofinrådet. Europaparlamentet beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2013.

I början av november 2015 publicerade revisionsrätten årsrapporten om budgetåret 2014. För 21:a året i rad lämnade revisionsrätten en revisionsförklaring med reservation när det gäller genomförandet av EU:s budget eftersom felanvändningen i de underliggande transaktionerna uppskattades till 4,4 procent (föregående år 4,5 procent) och alltså översteg gränsen för väsentliga fel på två procent.

Från och med granskningen av 2014 års budget presenterar revisionsrätten resultatet uppdelat på rubrikerna i EU:s budget. Jämförelser med tidigare års politikområden går därför inte att göra, men revisionsrätten konstaterar att de fel som identifierats uppstår av i stort sett samma anledning som tidigare. De största felkällorna är enligt revisionsrätten att icke stödberättigande kostnader har redovisats i ersättningsanspråk, allvarliga fel vid offentlig upphandling och att arealer redovisats felaktigt av jordbrukare. Det område som har högst felprocent är Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning följt av Konkurrenskraft för tillväxt och sysselsättning. Revisionsrätten nämner i årsrapporten att den har identifierat brister i tre olika projekt som genomförts i Sverige.

Regeringen lämnar i ett särskilt avsnitt av Årsredovisningen för staten ett intygande om hanteringen av EU-medel i Sverige. Intygandet innehåller en årlig räkenskapsammanställning över de medel som har tagits emot från EU:s budget och en redogörelse för hur dessa medel har använts. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

Motionen

I motion 2015/16:3360 yrkande 31 föreslår Julia Kronlid m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att kommissionen inte ska beviljas ansvarsfrihet. Motionärerna anser att en felmarginal på 4,4 procent aldrig kan accepteras och att kommissionen därför inte ska beviljas ansvarsfrihet för genomförandet av 2014 års budget.

Tidigare behandling i utskottet

Den 12 november 2015 informerade H.G. Wessberg, ledamot av Europeiska revisionsrätten, utskottet om revisionsrättens årsrapport för 2014. I rapporten konstaterar revisionsrätten, förutom det ovannämnda om felen i betalningarna, att om kommissionen, myndigheter i medlemsstaterna eller oberoende revisorer hade använt all tillgänglig information skulle de ha kunnat förebygga eller upptäcka och korrigera en stor andel av felen innan de gjordes. De belopp som ska betalas under innevarande och kommande år är fortfarande mycket höga. Enligt revisionsrätten måste kommissionen vidta åtgärder för att minska detta problem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar inledningsvis regeringens skrivelse med berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen. Enligt utskottet är skrivelsen ett viktigt instrument för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Utskottet noterar att 2015 var ett händelserikt år för EU:s ekonomiska politik. Diskussionerna om fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen fick ny aktualitet under året, delvis som en följd av den ekonomiska krisen i Grekland. EU:s finanser präglas alltjämt av viss oro, även om den ekonomiska och finansiella situationen fortsätter att förbättras. Sverige stöder ett väl fungerande EMU eftersom det är viktigt också för vårt land. Samtidigt är det viktigt att värna sammanhållningen bland alla EU:s medlemsstater.

Sverige har i egenskap av medlem i EU åtagit sig att nå Europa 2020-målen och att omvandla dem till nationella mål och tillväxtfrämjande strategier. Tillväxteffekten blir dock störst om alla länders enskilda insatser samordnas och inriktas mot samma mål, varför EU-kommissionen har infört en årligen återkommande cykel för samordning av ekonomi- och finanspolitiken – den europeiska terminen. Arbetet med terminen är en del av reformen av EU:s regler om samordning av medlemsländernas ekonomiska politik som har sin grund i stabilitets- och tillväxtpakten. Reglerna i stabilitets- och tillväxtpakten behöver dock stramas upp så att alla länder för en ansvarsfull finanspolitik över hela konjunkturcykeln, och fokusera mer på tillväxt. En positiv ekonomisk utveckling förutsätter att stabilitet och tillväxt går hand i hand. Utskottet välkomnar att kommissionen i sin lägesrapport om Europa 2020 identifierar tillvaratagandet av kvinnors arbetskraftspotential som nödvändigt för framsteg mot sysselsättningsmålet.

Utskottet har tidigare, bl.a. i utlåtande 2009/10:FiU40 om samordning av den ekonomiska politiken, framhållit vikten för hela Europa av att respekten för stabilitets- och tillväxtpakten återställs. Det långsiktiga ansvaret för de offentliga finanserna och den samhällsekonomiska stabiliteten i medlemsstaterna är av central betydelse för att bevara finanspolitikens trovärdighet. Utskottet håller fast vid denna uppfattning och anser att

utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3066 (SD) yrkande 3 om att regeringen ska verka för att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen.

Det ligger i Sveriges intresse att även andra länder har finanspolitiska ramverk och regelverk som främjar ekonomisk stabilitet och tillväxt. Det är bra för Sverige att sådana ram- och regelverk både finns och i fortsättningen tillämpas effektivt. Med den europeiska terminen finns nu även en gemensam övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken, och terminen bidrar till att öka kraven på EU-ländernas budgetdisciplin. Enligt utskottet ska rådet och kommissionen, när de tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken, fullt ut respektera de nationella parlamentens roll. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 4 i motion 2015/16:3066 om att Sverige inte ska delta i den europeiska planeringsterminen.

Regeringen presenterar det nationella reformprogrammet i utskottet varje vår och ger ledamöter av alla partier möjlighet att framföra sina åsikter. Det nationella reformprogrammet blir på så sätt politiskt förankrat i riksdagen. Denna ordning tycker utskottet är bra. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2015/16:3066 (SD) yrkande 5 om att regeringen ska presentera förslaget till ett nationellt reformprogram i en särskild skrivelse till riksdagen.

Den finansiella och ekonomiska krisen har tydligt visat att den svenska ekonomin är starkt beroende av utvecklingen i euroområdet. För Sveriges del är det också av stor betydelse att den inre marknaden (EU-28 plus EES-länderna) utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Under 2015 behandlade utskottet De fem ordförandenas rapport om färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union. I behandlingen betonade utskottet särskilt vikten av att hålla samman EU och att samtliga medlemsstater ska diskutera och besluta om frågor som rör hela EU. Vidare rekommenderade utskottet att arbetet fokuseras på att effektivt genomföra befintliga regler snarare än på att inrätta nya förfaranden och organ. Utskottet framhöll betydelsen av att medlemsstaternas regeringar och parlament har utrymme att utforma det egna landets ekonomiska politik, så att politiken ges nödvändig demokratisk förankring.

Utskottet stöder regeringens ambition att aktivt medverka i diskussioner som rör Europas gemensamma ekonomi. Frågan aktualiserades särskilt i juli 2015 när den ekonomiska situationen för Grekland blev akut och medlemsländerna ställdes inför valet att godkänna ett rådsbeslut om ett tremånaderslån till Grekland på drygt 7 miljarder euro genom den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen EFSM. I detta sammanhang vill dock utskottet lyfta frågan om en bredare diskussion om Sveriges framtida roll som icke-euromedlem när Europas gemensamma ekonomi förhandlas. Utskottet noterar att Sverige, tillsammans med flera andra icke-euroländer, var mycket kritiskt till kommissionens och euroländernas agerande i förhandlingarna om överbrygningslånet till Grekland eftersom det i eurogruppens interna

diskussioner talades om möjligheten att euroländerna kunde använda sin röststyrka i rådet för att på egen hand få till stånd ett rådsbeslut om EFSM-stöd. Regeringens hållning var då att när man diskuterar ärenden som berör 28 medlemsländer måste alla 28 medlemsländer sitta med runt bordet – inte bara vid beslutstillfället utan också när man genomför diskussionerna. Enligt utskottet är det viktigt att fortsätta diskutera vilken roll Sverige i framtiden ska ha i sådana förhandlingar som främst gäller euroländer, men där icke-euroländer ändå kan komma att påverkas. Denna fråga är nu åter aktuell med anledning av diskussionerna om den kommande folkomröstningen om Storbritanniens framtida relation till EU och Storbritanniens önskemål om en rättsligt bindande överenskommelse om reformer av EU.

I juli 2015 inrättades även Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) och den gemensamma resolutionsmekanismen för banker i euroområdet. I behandlingen av frågan välkomnade utskottet investeringsplanen som ett viktigt komplement till andra åtgärder för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillväxten samt för att bidra till en hållbar utveckling. Utskottet framhöll att investeringsklimatet behöver förbättras genom bättre lagstiftning och enklare regler samt genom en fördjupning av den inre marknaden, särskilt den digitala inre marknaden. Utskottet stöder den målsättning som har tagits fram för Efsi som bl.a. omfattar långsiktig tillväxt och ökad konkurrenskraft och där lån kan möjliggöras till projekt med hög potential men med högre risk än vad marknaden är beredd att investera i. Vidare är utskottet positivt till möjligheten att utbyta åsikter om hur Efsi kan användas för forskning och utveckling och för innovation.

När det gäller EU:s budget ställer sig utskottet bakom de principer och utgångspunkter som regeringen vid tidigare tillfällen ansett ska vara styrande för budgeten – subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet. Sverige ska även i fortsättningen verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, innebärande en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin.

Utskottet noterar att regeringen i förhandlingarna om det nya systemet för EU-budgetens finansiering har verkat för en reformering och modernisering av EU-budgetens utgiftssida, med en minskning av den totala utgiftsvolymen och omprioriteringar mellan utgiftsrubrikerna. Utskottet konstaterar även att överenskommelsen om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 resulterat i att EU:s budget minskas och att utgiftsstrukturen moderniseras. I kommande översyner av EU-budgeten önskar dock utskottet att miljö- och klimatfrågorna samt insatser för forskning och utveckling ges ökad prioritet. Med anledning av detta anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 30 i motion 2015/16:3066 (SD) om EU:s budget.

Utskottet anser att kontrollen av att EU-medel används på ett korrekt och effektivt sätt behöver förbättras. Revisionsrätten bör även få ökade möjligheter att bedriva effektivitetsrevision för att bedöma om olika utgiftsprogram är ändamålsenligt utformade för att uppnå de politiska målen. Transparens, enkelhet och tydlig ansvarsfördelning bör vara ledstjärnor i utformningen av

såväl budgeten som sådan som de enskilda utgiftsprogrammen. År 2014 röstade Sverige, tillsammans med två andra icke-euroländer, nej till rekommendationen att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförande av 2013 års budget. Övriga medlemsstater ställde sig bakom rekommendationen, vilket också blev Europaparlamentets beslut. Utskottet anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 31 i motion 2015/16:3360 (SD) om att kommissionen inte ska beviljas ansvarsfrihet.

Stockholm den 28 april 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (L), Ulla Andersson (V), Marie Granlund (S), Niklas Karlsson (S), Fredrik Schulte (M), Börje Vestlund (S), Peter Helander (C) och Aron Modig (KD).

Avvikande mening

Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev (båda SD) anför:

Undantag från Europa 2020-målen

Vi anser att det är dags att EU tar ett steg tillbaka. Även om vi tycker att Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns det anledning att ifrågasätta om det verkligen är så EU ska fungera – med gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna. Konvergens mellan medlemsstaternas ekonomier och tillväxt kommer nog snarare till genom sund konkurrens mellan medlemsstaterna och marknadstillträde inom unionen, än genom en harmoniserad utbildningspolitik och användningen av strukturfonder.

Den europeiska planeringsterminen

Under 2015 skedde ytterligare förstärkningar av arbetet med den europeiska planeringsterminen i syfte att strömlinjeforma Europa 2020-arbetet. Vi ifrågasätter nyttan med detta och menar att de problem som finns i respektive medlemsstat behöver lösas på nationell nivå för att ge bäst effekt, utan att kommissionen tar ett helhetsgrepp om saken. Återkommande kritik mot till exempel Sveriges hyresmarknad, lönebildning och arbetsmarknadspolitik, som medlemsstaterna förväntas ställa sig bakom, är ett steg på vägen mot en ökad federalisering av EU.

Den europeiska planeringsterminen breder ut sig trots att kommissionen talar om att den ska bli smalare och mer effektiv. Från att ha varit ett i huvudsak makroekonomiskt verktyg inkluderar den numera även rättspolitiska och sociala frågor som förvisso anknyter till finanspolitiska utgifter, men som knappast förväntades ingå i kommissionens granskning från början. Kommissionen har tagit den förstärkta ekonomiska styrningen till intäkt för att ge rekommendationer inom socialpolitik, och den europeiska planeringsterminen har på kort tid utvecklats till att bli ett av de starkaste verktyg EU har för att påverka medlemsstaterna. Inlemmandet av en social dimension i planeringsterminen är särskilt oroväckande då det är ett av få områden som medlemsstaterna råder över själva. Vi anser därför att regeringen bör verka för att den europeiska planeringsterminen endast ska omfatta de länder som omfattas av stödprogram eller ingår i eurogruppen.

De nationella reformprogrammen

De nationella reformprogrammen är en av de avgörande bitarna för att EU ska kunna utöva inflytande över en medlemsstats finanspolitik. När kommissionen i planeringsterminen gör analyser av medlemsstaternas ekonomi beaktas inte

bara programmets relevans för hållbarheten i finanspolitiken utan också i vilken mån EU:s regler och riktlinjer iakttagits. För att medborgarna och de partier som är EU-skeptiska ska kunna ta del av och bilda opinion kring hur EU påverkar medlemsstaterna och vilka krav EU bör ställa på en medlemsstat är det av avgörande vikt att regeringens förslag till nationellt reformprogram tillställs riksdagen i en särskild skrivelse.

EU:s budget

Vi vänder oss mot den snedförvridning som råder inom unionen där vissa länder står för de finansiella tillgångarna och andra i stort tar emot pengar utan motkrav. Sveriges EU-avgift uppgick 2015 till 37,7 miljoner kronor och återflödet från EU:s budget uppgick till endast 13,7 miljarder kronor år 2014. För året 2015 väntas återflödet hamna på ett ungefärligt jämförbart resultat. Denna mellanskillnad på tiotals miljarder kronor kommer aldrig de svenska skattebetalarna till del. I takt med EU:s utvidgning och förskjutning av makt ökar denna mellanskillnad ständigt istället för att, som många skulle önska, minska. Vi vill därför att regeringen inom ständigt ska verka för att EU ska hålla onödiga kostnader nere.

Skydd av EU:s finansiella intressen

EU:s och kommissionens dåliga hantering av budgetmedel borde lyftas upp mer än vad som är fallet i dag. En felmarginal på 4,4 procent kan aldrig accepteras och därför ska inte kommissionen beviljas ansvarsfrihet för genomförandet av 2014 års budget.

Ställningstagande

Med anledning av det som anförts ovan anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3360 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 3-5, 30 och 31.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (M)

Ulf KristerSSon (M), Jörgen Andersson (M), Jan Ericson (M) och Fredrik Schulte (M) anför:

Vi anser att kommissionens initiativ om inrättande av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) bör betraktas som en kompromiss för att reducera spänningarna inom unionen mot bakgrund av de tuffa åtstramningar som vissa medlemsstater tvingats till. Tillskapandet av Efsi är inte något vi förordar ur ett ekonomiskpolitiskt hänseende. Vi vill också upprepa att vi ser det som en nödvändighet att fonden finansieras inom befintlig EU-budget och att kostnader inte vältras över på medlemsstaterna. Vidare vill vi markera vår uppfattning att den ökade tonvikten på ”den sociala dimensionen” i EU-arbetet inte sker på bekostnad av det nationella självbestämmandet.

2. Särskilt yttrande (V)

Ulla Andersson (V) anför:

Orsakerna till den ekonomiska krisen i EU är komplexa och sammanflätade men har samtidigt avslöjat betydande brister i det finansiella systemet. Eurokrisen är en strukturell kris som har sin grund i att valutaunionen låser fast länderna i en gemensam penning- och valutapolitik, samtidigt som de saknar nationella centralbanker som kan agera som långgivare i sista instans. Detta har lett till budgetunderskott och akuta statsfinansiella problem i en del länder i form av kraftigt stigande räntor på deras statsobligationer. Den förda politiken har alltså snarast förlängt och fördjupat den ekonomiska krisen och den har hanteras över huvudet på dem vars liv påtagligt påverkas av de beslut som fattas. I de flesta av de berörda länderna fick medborgarna inte fatta beslut om huruvida de skulle vara med i EMU, men de får nu betala priset. Därför är inte en ökad överstatlighet lösningen.

Jag tar avstånd från de avsteg från nationell bestämmanderätt över finanspolitiken som kommissionens förslag om förstärkt samordning och styrning av den ekonomiska politiken innebär och som det kommer till uttryck i den s.k. sexpacken inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Priset för den förda krishanteringen är att krisen blir allt djupare som social, demokratisk och politisk kris.

Krisen visar en brist på demokratisk legitimitet när det gäller EU- och EMU-länderna. En bankunion riskerar att förstärka EU:s makt på medlemsstaternas bekostnad. Jag anser att det behövs betydligt kraftigare åtgärder för att trygga den finansiella stabiliteten. En sådan åtgärd är att införa en lag om bankdelning som separerar traditionell bankverksamhet från spekulativ investmentverksamhet, vilket föreslås i den s.k. Liikanenrapporten

som tyvärr verkar ha hamnat längre ned på den politiska dagordningen bl.a. på grund av motstånd från den svenska regeringen.

Under 2015 behandlade utskottet rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska monetära union, även benämnd De fem ordförandens rapport. Rapporten innehåller mycket långtgående förslag om ett fördjupat EU-samarbete. Stora steg tas mot ökad överstatlighet, och makten förskjuts från medlemsstaterna till EU. Jag är starkt kritisk till rapportens förslag. Problemen i euroområdet kan inte lösas genom att man beskär medlemsstaternas nationella beslutanderätt över finanspolitiken. Överstatliga lösningar förhindrar de enskilda medlemsstaterna att fatta nödvändiga beslut utifrån sina egna förutsättningar. Då länderna står inför olika utmaningar och det finns obalanser i de individuella ekonomierna som måste lösas är steg i federal riktning fel väg att gå. Enligt min mening är det viktigt att medlemsstaternas kompetens inte beskärs ytterligare. De åtgärder som föreslås i rapporten innebär ett ökat EU-inflytande. Grundläggande befogenheter flyttas från medlemsstaterna, och fördragsändringar kommer att bli nödvändiga. Jag menar att det krävs en bred debatt och att de nationella parlamenten aktivt involveras i diskussionen om ett framtida EMU. Demokratisk legitimitet är här en central fråga.

Under 2015 trädde den Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) i kraft. Jag tycker det är bra att kommissionen tar initiativ för att öka investeringarna i EU i syfte att bidra till högre tillväxt, ökad sysselsättning och stärkt konkurrenskraft. Efsi ska stödja strategiska investeringar av europeisk betydelse inom bl.a. infrastruktur, utbildning, forskning och innovation samt förnybar energi. Investeringarna bör kunna bidra till omställningen mot en grön resurseffektiv ekonomi, t.ex. genom hållbara investeringar på energi-, miljö- och klimatområdet med fokus på innovativa teknologier. I Sverige är ökade investeringar i Almi och Norrlandsfonden två viktiga satsningar.

Vänsterpartiet anser att EU:s budget bör minskas kraftigt. Vi motsätter oss generellt förslag som ökar EU:s makt. På områden där det är möjligt att flytta fram positionerna för en progressiv politik måste en bedömning göras från fall till fall om fördelarna överväger riskerna med att ytterligare politikområden förs till EU-nivå. Vi anser vidare att Sverige bör omförhandla sitt avtal med EU där en av utgångspunkterna bör vara att få lämna EU:s gemensamma jordbrukspolitik för att bygga upp en nationell politik inom det området.